

การศึกษามาตรการการดำเนินงานเกี่ยวกับสินค้าปศุสัตว์ภายใต้ข้อกำหนดมาตรการสุขอนามัยพืชและ สุขอนามัยสัตว์ (SPS) ในข้อตกลงการค้าเสรี (FTA) ไทย - ออสเตรเลีย - นิวซีแลนด์

วนิดา แจ้งประจักษ์*¹ ทิพากร สินชัย¹ และพรทิพา โรจนแสง¹
กองความร่วมมือด้านการปศุสัตว์ระหว่างประเทศ กรมปศุสัตว์ พญาไท ราชเทวี 10400
ผู้รับผิดชอบ โทรศัพท์ 0 653 4444 ต่อ 4273 โทรสาร 0 2653 4443

บทคัดย่อ

การจัดทำข้อตกลงการค้าเสรี (Free Trade Area: FTA) ระหว่างไทย - ออสเตรเลีย และ ไทย - นิวซีแลนด์ เป็น FTA ที่มีผลบังคับใช้มานานกว่า 20 ปี และเป็นการจัดทำ FTA แบบทวิภาคีฉบับแรก ๆ ของประเทศไทย ซึ่งการศึกษามาตรการการดำเนินงานเกี่ยวกับสินค้าปศุสัตว์ภายใต้ข้อกำหนดมาตรการสุขอนามัยพืชและสุขอนามัยสัตว์ (Sanitary and Phytosanitary Measures: SPS) ในข้อตกลงการค้าเสรี (FTA) ระหว่างไทย - ออสเตรเลีย และ ไทย - นิวซีแลนด์ มีวัตถุประสงค์เพื่อสามารถวิเคราะห์การดำเนินงานที่เกี่ยวข้องของกรมปศุสัตว์ด้าน SPS ภายใต้ FTA ที่สอดคล้องกับข้อกำหนด SPS ขององค์การการค้าโลก (World Trade Organization: WTO) โดยครอบคลุมด้านกฎหมาย และความร่วมมือทางวิชาการปศุสัตว์ ทำให้สามารถใช้ประกอบการพิจารณาการจัดทำแนวทางการดำเนินงานภายใต้ FTA กับประเทศคู่ค้าอื่นๆ โดยสอดคล้องกับมาตรการ SPS เพื่อช่วยเหลือเกษตรกรของไทยให้เข้มแข็งและสามารถแข่งขันในตลาดโลกได้

ซึ่งผลการศึกษามาตรการการดำเนินงานเกี่ยวกับสินค้าปศุสัตว์ภายใต้ SPS ในข้อตกลง FTA ไทย - ออสเตรเลีย และ ไทย - นิวซีแลนด์ครั้งนี้ ใช้การวิเคราะห์ข้อมูล โดยการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมและศักยภาพ (SWOT) พบว่าประเทศไทยมีการดำเนินงานที่สอดคล้องกับข้อกำหนด SPS ของ WTO ทำให้สินค้าปศุสัตว์ของไทยเป็นที่ยอมรับในตลาดโลก รวมทั้ง ประเทศไทยมีกฎหมายครอบคลุมด้านสุขภาพสัตว์และความปลอดภัยอาหาร และมีความร่วมมือวิชาการปศุสัตว์ภายใต้ FTA และองค์การระดับภูมิภาคและสากล แต่อย่างไรก็ตามถึงแม้ไทยมีการดำเนินงานที่สอดคล้องกับข้อกำหนด SPS ของ WTO แต่ยังมีข้อจำกัดด้านการประเมินความเสี่ยงและข้อมูลทางวิทยาศาสตร์ กฎหมายของไทยบางส่วนยังล่าช้าในการปรับปรุงให้สอดคล้องกับมาตรฐานสากล นอกจากนี้ ในส่วนของความร่วมมือทางวิชาการปศุสัตว์ยังมีการถ่ายทอดองค์ความรู้ไปสู่เกษตรกรยังไม่ทั่วถึง ดังนั้นแนวทางการดำเนินงานภายใต้ FTA กับประเทศคู่ค้าอื่นๆ ควรใช้มาตรฐาน SPS - WTO ในการเจรจาการค้ากับประเทศคู่ค้า โดยใช้ประโยชน์จากบทบัญญัติ SPS ของความตกลง FTA

คำสำคัญ: ข้อตกลงการค้าเสรีไทย - ออสเตรเลีย ข้อตกลงการค้าเสรี ไทย - นิวซีแลนด์ มาตรการสุขอนามัยพืชและสุขอนามัยสัตว์ (Sanitary and Phytosanitary Measures)

1. กองความร่วมมือด้านการปศุสัตว์ระหว่างประเทศ

A Study on the Implementation Measures for Livestock Products under the Sanitary and Phytosanitary (SPS) Measures in the Thailand–Australia–New Zealand Free Trade Agreement (FTA)

Wanida Chaengprachak* Thipakorn Sinchai Prontipa Rojanasang

Division of International Livestock Cooperation, Department of Livestock Development Phayathai Ratchatewi Bangkok 10400

*Corresponding person: Tel 0 2653 4444 ext. 4273 Fax 0 2653 4443 e-mail:

Abstract

The Free Trade Area (FTA) between Thailand - Australia and Thailand - New Zealand is an FTA that has been in effect for more than 20 years and is the first bilateral FTA in Thailand. The study of operational measures related to livestock products under the Sanitary and Phytosanitary Measures (SPS) provisions in the FTAs between Thailand–Australia and Thailand–New Zealand aims to analyze the relevant operations of the Department of Livestock Development in relation to SPS under these FTAs in a manner consistent with the SPS requirements of the World Trade Organization (WTO). This analysis covers legal aspects and technical cooperation in the livestock sector, which can be used to guide the development of operational approaches under FTAs with other trading partners, in alignment with SPS measures. The ultimate goal is to support Thai farmers in becoming more resilient and competitive in the global market.

The findings of the study on the Implementation Measures for Livestock Products under the Sanitary and Phytosanitary (SPS) Measures in the Thailand–Australia–New Zealand Free Trade were analyzed using a SWOT analysis. The results show that Thailand has key legislation in place to support animal disease control and food safety, and its operations are aligned with the SPS requirements of the WTO, which has led to Thai livestock products being recognized and accepted in global markets. In addition, Thailand has technical cooperation in the livestock sector under the FTAs as well as with regional and international organizations. However, despite Thailand’s compliance with the WTO’s SPS requirements, there are still limitations in risk assessment and scientific data. Some Thai laws are still delayed in being updated to meet international standards. Moreover, knowledge transfer from technical cooperation in the livestock sector has not yet reached farmers comprehensively. Therefore, in implementing FTAs with other trading partners, Thailand should apply the WTO-SPS standards in trade negotiations, utilizing the SPS provisions in FTA agreements to its advantage.

Key words: Free Trade Area (FTA) Thai – Australia, FTA Thai – New Zealand, and Sanitary and Phytosanitary Measures

1. Division of International Livestock Cooperation

บทนำ

เขตการค้าเสรี (Free Trade Area : FTA) เป็นการรวมกลุ่มเศรษฐกิจโดยมีเป้าหมายเพื่อลดภาษีศุลกากรระหว่างกันภายในกลุ่มลงให้เหลือน้อยที่สุด หรือเป็น 0 % และใช้อัตราภาษีปกติที่สูงกว่ากับประเทศนอกกลุ่ม (กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ, ม.ป.ป.ก.) ทั้งนี้ การจัดทำข้อตกลง FTA สามารถจัดทำเป็นข้อตกลงระหว่างสองประเทศ (ทวิภาคี) หรือมากกว่า (พหุภาคี) โดยประเทศต่างๆ มีการลงนามตกลงกันในข้อผูกพันบางประการที่ส่งผลต่อการค้าสินค้าและบริการ และการคุ้มครองนักลงทุนและสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญา เป็นต้น การจัดทำข้อตกลง FTA ส่งผลให้ประเทศคู่ลงนามมีข้อได้เปรียบในการแข่งขันทางการค้าเมื่อเทียบกับประเทศอื่นที่ไม่ได้มีการลงนาม FTA ระหว่างกัน โดยทั่วไป FTA จะครอบคลุมการลดหรือยกเลิกภาษีศุลกากรสำหรับสินค้าที่ได้มีการตกลงระหว่างกัน ซึ่งจะช่วยให้สินค้าสามารถแข่งขันในตลาดได้มากขึ้น (กรมศุลกากร, ม.ป.ป.ก.) อย่างไรก็ตาม การค้าสินค้าปศุสัตว์ระหว่างประเทศนั้น มีข้อกังวลเกี่ยวกับโรคระบาดสัตว์และโรคติดต่อระหว่างสัตว์และคนที่มาพร้อมกับสินค้าได้ ดังนั้น องค์การการค้าโลก (World Trade Organization: WTO) จึงได้กำหนดมาตรการสุขอนามัยและสุขอนามัยพืช (Sanitary and Phytosanitary Measures: SPS) ขึ้น เพื่อใช้เป็นข้อกำหนดการนำเข้าและส่งออกสินค้าเกษตรและอาหาร รวมทั้งใช้กำหนดมาตรฐานของสินค้าเกษตรและอาหารเพื่อไม่ให้เกิดโทษต่อชีวิตและ/หรือผลเสียต่อสุขภาพของชีวิตมนุษย์ พืช และสัตว์ ซึ่งประเทศผู้นำเข้าสินค้าปศุสัตว์ สามารถใช้มาตรการ SPS ภายใต้ WTO ในการกำหนดข้อกำหนดหรือเงื่อนไข (Requirement) เพื่อนำเข้าสินค้าเกษตรและอาหาร โดยไม่เป็นอุปสรรคทางการค้า (Non -Tariff barriers) ทั้งนี้ การกำหนดมาตรการ SPS จะต้องมีข้อพิสูจน์ทางวิทยาศาสตร์ (Scientific base) โดยประเทศสมาชิกสามารถกำหนดข้อกำหนดหรือเงื่อนไขตามมาตรฐานระหว่างประเทศ ได้แก่ คณะกรรมาธิการโครงการมาตรฐานอาหาร FAO/WHO (Codex Alimentarius Commission: Codex/CAC) และองค์การโรคระบาดสัตว์ระหว่างประเทศ (World Organisation for Animal Health: WOA) (สำนักมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ, ม.ป.ป.ก.)

ที่ผ่านมาประเทศไทยได้ทำข้อตกลง FTA ที่มีผลใช้บังคับแล้ว 14 ฉบับ กับประเทศคู่ค้า 18 ประเทศ โดยเป็นความตกลง FTA ในระดับทวิภาคี 6 ฉบับ อาทิ ความตกลงการค้าเสรีไทย-ออสเตรเลีย (TAFTA) ความตกลงความเป็นหุ้นส่วนทางเศรษฐกิจที่ใกล้ชิดยิ่งขึ้นไทย-นิวซีแลนด์ (TNZCEP) และความตกลงความเป็นหุ้นส่วนทางเศรษฐกิจระหว่างไทย-ญี่ปุ่น (JTEPA) และความตกลงการค้าเสรีระดับภูมิภาค (พหุภาคี) ซึ่งไทยดำเนินการในฐานะที่เป็นสมาชิกของกลุ่มอาเซียน 8 ฉบับ อาทิ อาเซียน/ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN/AEC) ความตกลงการค้าเสรีอาเซียน-ออสเตรเลีย-นิวซีแลนด์ (AANZFTA) และความตกลงหุ้นส่วนทางเศรษฐกิจระดับภูมิภาค (RCEP) ทั้งนี้ ความตกลง FTA ที่อยู่ระหว่างเจรจา แบ่งเป็น ความตกลงการค้าเสรีใหม่ 7 ฉบับ อาทิ ความตกลงการค้าเสรีไทย-สหภาพยุโรป (EU) และความตกลงการค้าเสรีไทย-สมาคมการค้าเสรีแห่งยุโรป (EFTA) และการยกระดับ FTA ที่มีอยู่แล้ว 5 ฉบับ เพื่อเปิดเสรีเพิ่มเติมในรายการสินค้าที่ยังไม่ได้เปิดตลาดและยกระดับความตกลงให้ทันสมัย สอดรับกับสภาพแวดล้อมและรูปแบบทางการค้าในปัจจุบัน อาทิ ความตกลงการค้าสินค้าของอาเซียน (ATIGA) ความตกลงว่าด้วยความร่วมมือทางเศรษฐกิจอาเซียน-จีน (ACFTA) และความตกลงการค้าเสรีอาเซียน-ออสเตรเลีย-นิวซีแลนด์ (AANZFTA) (กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ, 2566ก)

ผลจากการทำข้อตกลง FTA ทำให้สินค้าปศุสัตว์หลายรายการสามารถแข่งขันทางการค้าได้อย่างเสรีตามข้อตกลงด้านภาษีระหว่างกัน อย่างไรก็ตาม ภายใต้มาตรการ SPS ของ WTO และมาตรการแนะนำการควบคุม

โรค (Terrestrial Animal Health Code) ของ WOAH และมาตรฐานอาหารระหว่างประเทศตาม Codex (สำนักมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ, ม.ป.ป.ก) กรมปศุสัตว์ ซึ่งเป็นหน่วยงานรับผิดชอบหลัก (Competent Authority) ของประเทศไทย ในการควบคุม กำกับการผลิตด้านการปศุสัตว์ สุขภาพสัตว์และสวัสดิภาพสัตว์ รวมทั้ง ตรวจสอบและรับรองคุณภาพสินค้าปศุสัตว์ พันธุ์สัตว์ และกระบวนการอื่นที่เกี่ยวข้องในด้านการปศุสัตว์ เพื่อให้ได้มาตรฐานและมีความปลอดภัยให้เป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยโรคระบาดสัตว์และกฎหมายว่าด้วยการควบคุมการฆ่าสัตว์เพื่อจำหน่ายเนื้อสัตว์ (กรมปศุสัตว์, 2567ก) ซึ่งที่ผ่านมา กรมปศุสัตว์ได้กำหนดข้อกำหนดหรือเงื่อนไขการนำเข้าสินค้าปศุสัตว์ที่สำคัญ อาทิ เนื้อโค ลูกไก่และไข่ฟัก และสัตว์มีชีวิตเพื่อการทำพันธุ์ เพื่อใช้ป้องกันและควบคุมโรคระบาดสัตว์และโรคติดต่อระหว่างสัตว์และคนจากประเทศคู่ค้า ที่สอดคล้องกับ WOAH และ Codex

การจัดทำข้อตกลง FTA ระหว่างไทย – ออสเตรเลีย และ ไทย – นิวซีแลนด์ เป็น FTA ที่มีผลบังคับใช้มานานกว่า 20 ปี และเป็นการจัดทำ FTA แบบทวิภาคีฉบับแรก ๆ ของประเทศไทย โดยมีผลบังคับใช้ตั้งแต่ 1 มกราคม 2548 และ 1 กรกฎาคม 2548 ตามลำดับ (กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ, 2568ก และ กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ, 2568ข). ดังนั้น การศึกษามาตรการการค้าดำเนินงานเกี่ยวกับสินค้าปศุสัตว์ภายใต้ SPS ในข้อตกลง FTA ไทย – ออสเตรเลีย และ ไทย – นิวซีแลนด์ มีวัตถุประสงค์เพื่อสามารถวิเคราะห์การดำเนินงานที่เกี่ยวข้องของกรมปศุสัตว์ภายใต้ข้อตกลง FTA ไทย – ออสเตรเลีย และ ไทย – นิวซีแลนด์ ที่เกี่ยวข้องกับมาตรการ SPS กฎหมาย และความร่วมมือทางวิชาการปศุสัตว์ ทำให้สามารถใช้ประกอบการพิจารณาจัดทำแนวทางการดำเนินงานภายใต้ FTA กับประเทศคู่ค้าอื่นๆ โดยสอดคล้องกับมาตรการ SPS ของ WTO เพื่อช่วยเหลือเกษตรกรของไทยให้เข้มแข็งและสามารถแข่งขันในตลาดโลกได้

วิธีการศึกษา

การเก็บข้อมูล

1. เก็บข้อมูลปฐมภูมิ

จากการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่หน่วยงานภายในกรมปศุสัตว์ ได้แก่ สำนักพัฒนาระบบและรับรองมาตรฐานสินค้าปศุสัตว์ กองสารวัตรและกักกัน กองควบคุมอาหารและยาสัตว์ และกองความร่วมมือด้านการปศุสัตว์ระหว่างประเทศ และหน่วยงานภายนอก ได้แก่ ฝ่ายพาณิชย์ สถานเอกอัครราชทูตนิวซีแลนด์ประจำประเทศไทย และฝ่ายเกษตร สถานเอกอัครราชทูตออสเตรเลียประจำประเทศไทย

2. เก็บข้อมูลทุติยภูมิ

รวบรวมข้อมูลทุติยภูมิ การจัดทำข้อตกลง FTA ไทย - ออสเตรเลีย และ FTA ไทย - นิวซีแลนด์ ข้อมูลมาตรการ SPS ของ WTO ออสเตรเลีย นิวซีแลนด์ และไทย กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการนำเข้า - ส่งออกของออสเตรเลีย นิวซีแลนด์ และไทย รวมถึงความร่วมมือทางวิชาการปศุสัตว์ของไทย จากเครือข่ายโยงใยสาธารณะ (Internet)

การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมและศักยภาพ (SWOT) ซึ่งเป็นวิธีการวิเคราะห์หาจุดอ่อน จุดแข็ง โอกาสและอุปสรรค (Center for Community Health and Development, 2017) ทำให้สามารถวิเคราะห์การจัดทำเขตการค้าเสรี ไทย - ออสเตรเลีย และ ไทย - นิวซีแลนด์ ในด้านมาตรการ SPS ของ WTO ออสเตรเลีย นิวซีแลนด์ และไทย กฎหมายการนำเข้า - ส่งออกของออสเตรเลีย นิวซีแลนด์ และไทย และความร่วมมือวิชาการปศุสัตว์ของประเทศไทย ซึ่งจะนำไปสู่การจัดทำแนวทางการปฏิบัติเพื่อประโยชน์ทางการผลิตและการค้าสินค้าปศุสัตว์ภายใต้ FTA ระหว่างไทย - ออสเตรเลีย และ ไทย - นิวซีแลนด์ รวมถึงสามารถใช้เป็นแนวทางการเจรจา FTA กับประเทศอื่นๆ โดยสอดคล้องกับมาตรการ SPS ของ WTO นอกจากนี้ ยังสามารถจัดทำแนวทางการเสริมสร้างความร่วมมือทางวิชาการที่เหมาะสมกับประเทศไทยได้

ผลการศึกษา

องค์การการค้าโลก (World Trade Organization: WTO)

การค้าระหว่างประเทศ หมายถึงการแลกเปลี่ยนทุน สินค้า และบริการข้ามพรมแดนระหว่างประเทศ เป็นการแลกเปลี่ยนสินค้าและบริการของประเทศต่างๆทั่วโลก โดย WTO เป็นองค์การระหว่างประเทศ ภายใต้สังกัดองค์การสหประชาชาติ (United Nation: UN) ที่จัดตั้งขึ้นแทนความตกลงทั่วไปว่าด้วยการค้าและภาษีศุลกากร (General Agreement on Tariff and Trade: GATT) ก่อตั้งในปี พ.ศ. 2538 ปัจจุบันมีสมาชิกทั้งหมด 164 ประเทศ เป็นองค์การระหว่างประเทศองค์การเดียวที่มีหน้าที่ดูแลกฎเกณฑ์การค้าระหว่างประเทศ เป็นเวทีการเจรจาเพื่อลดอุปสรรคทางการค้า ระบุข้อพิพาท ตรวจสอบนโยบายการค้า (Trade Policy Review: TPR) รวมถึงความตกลงในด้านเกษตร อุตสาหกรรม บริการ ทรัพย์สินทางปัญญา การค้าและการพัฒนา การอำนวยความสะดวกทางการค้าการปรับปรุงกฎระเบียบ การค้าและสิ่งแวดลอม โดยมีกฎเกณฑ์การค้าที่สำคัญ ได้แก่ 1) การไม่

เลือกปฏิบัติ (Non – Discrimination) ที่กำหนดให้ภาคีความตกลงต้องให้สิทธิพิเศษทางการค้าแก่ประเทศอื่นๆ สินค้าที่นำเข้าจากประเทศอื่นๆ ที่เป็นภาคีความตกลงนั้นอย่างเท่าเทียมกัน โดยไม่เลือกปฏิบัติ การปฏิบัติต่อสินค้านำเข้าเช่นเดียวกับสินค้าในประเทศ 2) ความโปร่งใสสามารถคาดการณ์ได้ (Transparency & Predictability) และ 3) ยึดกฎเกณฑ์และพันธกรณี (Rule – based & Binding) โดยมาตรการการค้าสินค้าเกษตรระหว่างประเทศที่สำคัญ ได้แก่ 1) มาตรการด้านภาษี และ 2) มาตรการ SPS (กระทรวงการต่างประเทศ, 2565 คณะผู้แทนถาวรไทยประจำองค์การการค้าโลก และองค์การทรัพย์สินทางปัญญาโลก, ม.ป.ป. และมาลัย, ม.ป.ป.)

การจัดทำเขตการค้าเสรี (Free Trade Area: FTA)

เขตการค้าเสรี (FTA)

การจัดทำข้อตกลง FTA ครอบคลุมการลดหรือยกเลิกภาษีศุลกากรสำหรับสินค้าที่ได้มีการตกลงระหว่างกัน ซึ่งจะทำให้สินค้าสามารถแข่งขันในตลาดได้มากขึ้น (กรมศุลกากร, ม.ป.ป.ก)

การจัดทำเขตการค้าเสรีไทย – ออสเตรเลีย (TAFTA)

จากข้อมูลของกรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ (2568ก) ไทย และออสเตรเลีย ได้จัดทำข้อตกลงเขตการค้าเสรี โดยมีการลงนาม เมื่อวันที่ 5 กรกฎาคม 2547 และมีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 1 มกราคม 2548 โดยตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม 2558 ออสเตรเลียได้ลดภาษีนำเข้าเหลือร้อยละศูนย์ทุกรายการให้กับไทย และไทยมีระยะเวลาทยอยลดภาษีเหลือร้อยละศูนย์ และยกเลิกปริมาณโควตานำเข้าในการเปิดตลาดสินค้าเกษตรอ่อนไหว 10 – 20 ปี ปัจจุบันไทยได้ลดภาษีนำเข้าเหลือร้อยละศูนย์ทุกรายการให้กับออสเตรเลียแล้วตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม 2568 จากการทำข้อตกลง TAFTA สินค้าที่ไทยได้ประโยชน์ แบ่งได้เป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ 1) สินค้าที่ไทยส่งออกไปออสเตรเลีย เช่น ยานยนต์ อัญมณี อาหารทะเลกระป๋อง เครื่องปรับอากาศ และผลิตภัณฑ์ยาง และ 2) สินค้าที่ไทยนำเข้าจากออสเตรเลีย เช่น น้ำมันดิบ สินแร่ ก๊าซธรรมชาติ ถ่านหิน และเคมีภัณฑ์ เป็นต้น อย่างไรก็ตามสินค้าไทยได้รับผลกระทบจากการทำข้อตกลง TAFTA ได้แก่ เนื้อและเครื่องในวัว นมและผลิตภัณฑ์นม เป็นต้น ทั้งนี้มูลค่าการค้าระหว่างไทยและออสเตรเลียก่อนและหลังการทำข้อตกลงมีแนวโน้มสูงขึ้น โดยในปี พ.ศ. 2567 ไทยมีมูลค่าการส่งออกไปออสเตรียกว่า 12,329.49 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ซึ่งมีมูลค่าการส่งออกเพิ่มขึ้นจากปี พ.ศ. 2547 (2,467.73 ล้านดอลลาร์สหรัฐ) คิดเป็นร้อยละ +399.63 และปี พ.ศ. 2567 ไทยมีมูลค่าการนำเข้าจากออสเตรเลียกว่า 5,513.15 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ซึ่งมีมูลค่าการนำเข้าเพิ่มขึ้นจากปี พ.ศ. 2547 (2,197.44 ล้านดอลลาร์สหรัฐ) คิดเป็นร้อยละ +150.89 จากข้อมูลดังกล่าวจะเห็นว่าไทยได้ประโยชน์และได้ดุลการค้ากับออสเตรเลียจากการทำข้อตกลง TAFTA

การจัดทำเขตการค้าเสรีไทย - นิวซีแลนด์ (TNZCEP)

จากข้อมูลของกรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ (2568ข) ไทย และนิวซีแลนด์ ได้จัดทำข้อตกลงเขตการค้าเสรี โดยมีการลงนาม เมื่อวันที่ 19 เมษายน 2548 และมีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 1 กรกฎาคม 2548 โดยตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม 2558 นิวซีแลนด์ได้ลดภาษีนำเข้าเหลือร้อยละศูนย์ทุกรายการให้กับไทย และไทยมีระยะเวลาทยอยลดภาษีเหลือร้อยละศูนย์ และยกเลิกปริมาณโควตานำเข้าในการเปิดตลาดสินค้าเกษตรอ่อนไหว 20 ปี ปัจจุบันไทยได้ลดภาษีนำเข้าเหลือร้อยละศูนย์ทุกรายการให้กับนิวซีแลนด์แล้วตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม 2568

จากการทำข้อตกลง TNZCEP สินค้าที่ไทยได้ประโยชน์ ได้แก่ ผลิตภัณฑ์ยาง รถยนต์และชิ้นส่วน เครื่องใช้ไฟฟ้า และผลิตภัณฑ์พลาสติก ทั้งนี้ มูลค่าการค้าระหว่างไทยและนิวซีแลนด์ก่อนและหลังการทำข้อตกลงมีแนวโน้มสูงขึ้น โดยในปี พ.ศ. 2567 ไทยมีมูลค่าการส่งออกไปนิวซีแลนด์กว่า 1,591.23 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ซึ่งมีมูลค่าการส่งออกเพิ่มขึ้นจากปี พ.ศ. 2547 (1,546.07 ล้านดอลลาร์สหรัฐ) คิดเป็นร้อยละ +2.92 และปี พ.ศ. 2567 ไทยมีมูลค่าการนำเข้าจากนิวซีแลนด์กว่า 887.23 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ซึ่งมีมูลค่าการนำเข้าเพิ่มขึ้นจากปี พ.ศ. 2547 (735.50 ล้านดอลลาร์สหรัฐ) คิดเป็นร้อยละ +20.63 จากข้อมูลดังกล่าวจะเห็นว่าไทยได้ประโยชน์และได้ดุลการค้ากับนิวซีแลนด์จากการทำข้อตกลง TNZCEP

การค้าสินค้าปศุสัตว์

การค้าสินค้าปศุสัตว์ระหว่างไทย - ออสเตรเลีย

สินค้าปศุสัตว์ที่กรมปศุสัตว์กำกับดูแล สินค้าปศุสัตว์ที่ไทยส่งออกไปออสเตรเลีย ได้แก่ เนื้อสัตว์ปีกปรุงสุก สินค้ากลุ่ม Non – Frozen สัตว์มีชีวิต ขนเป็ด อาหารปศุสัตว์ และอาหารสัตว์เลี้ยง โดยไทยนำเข้าสินค้าปศุสัตว์จากออสเตรเลีย ได้แก่ เนื้อและเครื่องในโค ลูกไก่และไข่ฟัก โคมีชีวิตเพื่อการทำพันธุ์ น้ำเชื้อโค เนื้อและเครื่องในแกะ หนังแกะหมักเกลือ ขนแกะ เนื้อไก่วง สัตว์มีชีวิต นมผง วัตถุดิบอาหารสัตว์ อาหารเสริมสำหรับสัตว์ และอาหารสัตว์เลี้ยง ในปี พ.ศ. 2567 ไทยส่งออกสินค้าภายใต้การกำกับดูแลของกรมปศุสัตว์ไปยังออสเตรเลีย คิดเป็นมูลค่า 7,303.81 ล้านบาท และนำเข้าสินค้าปศุสัตว์จากออสเตรเลีย คิดเป็นมูลค่า 10,072.87 ล้านบาท [ตารางที่ 1 และ 2) (กองสารวัตรและกักกัน (2568ก) สำนักพัฒนาระบบและรับรองมาตรฐานสินค้าปศุสัตว์ (2568ก) และ กองควบคุมอาหารและยาสัตว์ (2568ก)]

ตารางที่ 1 ข้อมูลการส่งออกสินค้าปศุสัตว์จากไทยไปออสเตรเลีย ปี พ.ศ.2567

สินค้า	มูลค่า (ล้านบาท)
อาหารสัตว์เลี้ยง	6,364.62
สินค้ากลุ่ม Non – frozen (ได้แก่ ริทอร์ท ไข่และผลิตภัณฑ์ น้ำผึ้งและผลิตภัณฑ์ นมและผลิตภัณฑ์ เป็นต้น)	810.82
สินค้ากลุ่ม Frozen (เนื้อสัตว์ปีกปรุงสุก)	103.05
อาหารปศุสัตว์	25.03
ขนเป็ด	0.29
รวม	7,303.81

ตารางที่ 2 ข้อมูลการนำเข้าสินค้าปศุสัตว์จากออสเตรเลียมายังประเทศไทย ปี พ.ศ.2567

สินค้า	มูลค่า (ล้านบาท)
ซากสัตว์เพื่อการบริโภค (เนื้อและเครื่องในโค เนื้อแกะ น้ำผึ้ง เบอเกอร์เนื้อ และเนื้อไก่วง เป็นต้น)	8,297.89
วัตถุดิบอาหารสัตว์	958.53
ซากสัตว์ไม่ใช่เพื่อการบริโภค (หนังโคพอก หนังโคหมัก เกลือ ขนแกะ และหนังแกะหมักเกลือ)	664.89
อาหารสัตว์เลี้ยง	122.78
สัตว์มีชีวิต (ได้แก่ ลูกไก่และไข่ฟัก โคเนื้อ และ อื่นๆ)	20.08
อาหารเสริมสำหรับสัตว์	8.7
รวม	10,072.87

การค้าสินค้าปศุสัตว์ระหว่างไทย - นิวซีแลนด์

สินค้าปศุสัตว์ที่กรมปศุสัตว์กำกับดูแล สินค้าปศุสัตว์ที่ไทยส่งออกไปนิวซีแลนด์ ได้แก่ เนื้อเป็ดแปรรูปปรุงสุก สินค้ากลุ่ม Non – Frozen สัตว์มีชีวิต อาหารปศุสัตว์ และอาหารสัตว์เลี้ยง โดยไทยนำเข้าสินค้าปศุสัตว์จากนิวซีแลนด์ ได้แก่ เนื้อโค เนื้อและเครื่องในแกะ เนื้อและเครื่องในกวาง ขนแกะ น้ำผึ้ง วัตถุดิบอาหารสัตว์ อาหารเสริมสำหรับสัตว์ และอาหารสัตว์เลี้ยง ในปี พ.ศ. 2567 ไทยส่งออกสินค้าภายใต้การกำกับดูแลของกรมปศุสัตว์ไปยังนิวซีแลนด์ คิดเป็นมูลค่า 1,556.90 ล้านบาท และนำเข้าสินค้าปศุสัตว์จากนิวซีแลนด์ คิดเป็นมูลค่า 1,561.90 ล้านบาท (ตารางที่ 3 และ 4) [กองสารวัตรและกักกัน (2568ก) สำนักพัฒนาระบบและรับรองมาตรฐานสินค้าปศุสัตว์ (2568ก) และ กองควบคุมอาหารและยาสัตว์ (2568ก)]

ตารางที่ 3 ข้อมูลการส่งออกสินค้าปศุสัตว์จากไทยไปนิวซีแลนด์ ปี พ.ศ.2567

สินค้า	มูลค่า (ล้านบาท)
อาหารสัตว์เลี้ยง	1,372.21
สินค้ากลุ่ม Non – frozen (ได้แก่ ริทอร์ท และนม และผลิตภัณฑ์ เป็นต้น)	128.74
สินค้ากลุ่ม Frozen (เนื้อแปดปรุงสุก)	25.29
อาหารปศุสัตว์	30.66
รวม	1,556.90

ตารางที่ 4 ข้อมูลการนำเข้าสินค้าปศุสัตว์จากนิวซีแลนด์มายังประเทศไทย ปี พ.ศ.2567

สินค้า	มูลค่า (ล้านบาท)
ซากสัตว์ (เนื้อและเครื่องในโค เนื้อและเครื่องในแกะ เนื้อและเครื่องในกวาง เป็นต้น)	1,246.03
ขนแกะ	160.73
วัตถุดิบอาหารสัตว์	72.06
อาหารเสริมสำหรับสัตว์	70.99
อาหารสัตว์เลี้ยง	6.93
น้ำผึ้ง	5.16
รวม	1,561.90

มาตรการสุขอนามัยและสุขอนามัยพืช (Sanitary and Phytosanitary: SPS)

มาตรการ SPS ของ WTO

มาตรการ SPS ของ WTO เป็นข้อตกลงที่มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อปกป้องชีวิตและสุขภาพมนุษย์จากอาหารที่ไม่ปลอดภัย จากการปนเปื้อนสารปนเปื้อน สารพิษ เชื้อโรค หรือโรคที่มาจากสัตว์และพืช รวมถึงการปกป้องชีวิตสัตว์และพืชจากโรคระบาด สัตว์ หรือศัตรูพืชต่างๆ ในทางการค้ามาตรการ SPS ใช้ในการกำหนดกฎเกณฑ์หรือมาตรฐานที่ประเทศสมาชิกใช้ในการปกป้องชีวิตและสุขภาพของมนุษย์ สัตว์ และพืช ทำให้การเข้าถึงตลาดสินค้าเกษตรมีความชัดเจน ปลอดภัยและเป็นธรรมมากขึ้น โดยกำหนดให้ประเทศสมาชิกใช้มาตรการที่อิงหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ (scientific based) ที่เชื่อถือได้เป็นสำคัญ ไม่เลือกปฏิบัติ โปร่งใส และสร้างอุปสรรคทางการค้าน้อยที่สุด เพื่อให้การค้าสินค้า ปัจจุบันองค์กรมาตรฐานสากลที่กำหนดมาตรฐาน SPS ที่เกี่ยวข้องกับสินค้าปศุสัตว์ ได้แก่ คณะกรรมาธิการ Codex Alimentarius (Codex) และองค์การสุขภาพสัตว์ระหว่างประเทศ (WOAH) (สำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ, ม.ป.ป.ก และเสาวลักษณ์, 2561)

คณะกรรมาธิการ Codex Alimentarius (Codex)

คณะกรรมาธิการ Codex Alimentarius (CAC) เป็นหน่วยงานร่วมขององค์การอาหารและเกษตรแห่งสหประชาชาติ (FAO) และองค์การอนามัยโลก (WHO) ที่จัดตั้งขึ้นในปี พ.ศ. 2506 โดยมีหน้าที่พัฒนา กำหนด

มาตรฐานอาหารสากล (Codex Alimentarius หรือ "ประมวลกฎหมายอาหาร") เพื่อคุ้มครองสุขภาพผู้บริโภค ส่งเสริมการค้าอาหารที่เป็นธรรม และอำนวยความสะดวกทางการค้าระหว่างประเทศ มาตรฐานของ Codex ครอบคลุมตั้งแต่สุขอนามัยอาหาร (Food Hygiene), สารปรุงแต่งอาหาร (Food Additives), สารปนเปื้อน (Contaminants), ฉลากอาหาร (Food Labelling), และวิธีการวิเคราะห์และสุ่มตัวอย่าง สำหรับอาหารทุกประเภท ไม่ว่าจะเป็นอาหารดิบ อาหารแปรรูป หรืออาหารกึ่งแปรรูป ซึ่งมาตรฐาน Codex ได้รับการยอมรับในระดับสากลและถูกอ้างอิงในข้อตกลง WTO-SPS และ WTO-TBT ทำให้ประเทศต่างๆ ไม่สามารถกำหนดข้อกำหนดที่เข้มงวดกว่ามาตรฐาน Codex ได้ หากไม่มีหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ ทำให้มาตรฐาน Codex มีความสำคัญต่อการค้าอาหารทั่วโลก (Codex Alimentarius, 2025)

องค์การสุขภาพสัตว์โลก (World Organisation for Animal Health - WOAH)

องค์การสุขภาพสัตว์โลก หรือที่รู้จักกันในชื่อเดิมว่า OIE ก่อตั้งเมื่อ: ปี พ.ศ. 2467 (ค.ศ. 1924) โดยสำนักงานใหญ่ตั้งอยู่ที่ กรุงปารีส ประเทศฝรั่งเศส มีประเทศสมาชิกจำนวน 183 ประเทศ (ข้อมูล ณ ปี 2024) เป็นองค์การระหว่างรัฐบาลที่มีภารกิจหลักในการส่งเสริมและยกระดับสุขภาพสัตว์ ความเป็นอยู่ที่ดีของสัตว์ และความปลอดภัยของการค้าระหว่างประเทศด้านสัตว์และผลิตภัณฑ์จากสัตว์ทั่วโลก ซึ่งมีการดำเนินงานหลัก ดังนี้

1. ติดตามและควบคุมโรคสัตว์ทั่วโลก: ดำเนินการเฝ้าระวังและรายงานการระบาดของโรคสัตว์ที่สำคัญ เช่น โรคไข้หวัดนก โรคปากและเท้าเปื่อย ฯลฯ โดยให้ข้อมูลแบบเรียลไทม์ผ่านระบบ WAHIS (World Animal Health Information System) รวมทั้งให้การสนับสนุนประเทศสมาชิกในการตอบสนองต่อเหตุการณ์โรคระบาดในสัตว์

2. กำหนดมาตรฐานสากลด้านสุขภาพสัตว์: ดำเนินการจัดทำมาตรฐานและแนวทางปฏิบัติด้านการป้องกันและควบคุมโรคสัตว์ การพัฒนาระบบสัตวแพทย์ สวัสดิภาพสัตว์ (Animal Welfare) ทำให้การค้าสัตว์และผลิตภัณฑ์จากสัตว์มีความปลอดภัย ซึ่งมาตรฐานของ WOAH ได้รับการยอมรับจาก WTO

3. เสริมสร้างศักยภาพด้านสัตวแพทย์: ดำเนินการส่งเสริมการพัฒนาระบบสัตวแพทย์ในประเทศสมาชิกผ่านการประเมิน (PVS Pathway) และการฝึกอบรม สนับสนุนแนวทาง One Health ซึ่งบูรณาการความเชื่อมโยงระหว่างสุขภาพสัตว์ สุขภาพมนุษย์ และสิ่งแวดล้อม

4. ส่งเสริมสวัสดิภาพสัตว์: ดำเนินการจัดทำแนวทางเกี่ยวกับการดูแลสัตว์ในด้านต่าง ๆ เช่น การขนส่ง การเลี้ยงดู การฆ่าสัตว์อย่างมีมนุษยธรรม รวมทั้งสนับสนุนการดูแลสัตว์ป่าและสัตว์ทำงานอย่างเหมาะสม

5. ส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศอย่างปลอดภัย: กำหนดข้อปฏิบัติในการป้องกันการแพร่กระจายของโรคผ่านการค้าสัตว์และผลิตภัณฑ์จากสัตว์ และสนับสนุนประเทศสมาชิกในการออกใบรับรองสุขภาพสัตว์ที่เป็นที่ยอมรับในระดับสากล

ประเทศสมาชิกสามารถอ้างอิงมาตรฐานของ WOAH ได้แก่ คู่มือมาตรฐานสุขภาพสัตว์บกและสัตว์น้ำของ WOAH ในการกำหนดมาตรการควบคุมโรค และออกใบรับรองสุขภาพสัตว์สำหรับการนำเข้า - ส่งออกทำให้มีความน่าเชื่อถือ ซึ่งเป็นการใช้มาตรการ SPS อย่างถูกต้องตามกฎหมายการค้า ทั้งนี้ ในการกำหนดมาตรการด้านสุขภาพสัตว์ในการนำเข้า - ส่งออก เช่น การตรวจโรค หรือกำหนดเขตปลอดโรค (Disease-Free Zones) ต้องสามารถแสดงให้เห็นว่ามาตรการเหล่านั้น สอดคล้องกับแนวทางของ WOAH มีข้อมูลทางวิทยาศาสตร์รองรับ

ไม่เลือกปฏิบัติต่อประเทศใดประเทศหนึ่งเกินความจำเป็น นอกจากนี้ ประเทศสมาชิกสามารถขอให้ WOAHP ประเมินระบบสัตวแพทย์ (Performance of Veterinary Services: PVS) ของตน เพื่อพัฒนาศักยภาพให้สามารถใช้และบังคับใช้มาตรการ SPS ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้น การใช้มาตรฐาน WOAHP ตาม WTO-SPS จะสามารถลดข้อพิพาททางการค้า สร้างความน่าเชื่อถือให้กับระบบสุขภาพสัตว์ของประเทศ ส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศอย่างปลอดภัย และป้องกันการแพร่ระบาดของโรคจากสัตว์สู่สัตว์และสัตว์สู่คนได้ (World Organisation for Animal Health, 2025)

มาตรการ SPS ของออสเตรเลีย

หน่วยงาน Department of Agriculture, Fisheries and Forestry ของออสเตรเลียเป็นหน่วยงานหลักในการรับผิดชอบการกำหนดเงื่อนไขการนำเข้า - ส่งออก สินค้าปศุสัตว์ โดยออสเตรเลียมีขั้นตอนการประเมินความเสี่ยงในการนำเข้าสินค้าปศุสัตว์ โดยใช้มาตรฐาน Codex และมาตรการของ WOAHP ในการควบคุมโรคสัตว์และกำหนดมาตรฐานหรือเงื่อนไขการนำเข้าสินค้าปศุสัตว์จากประเทศต่างๆ

ออสเตรเลียใช้มาตรการของ WOAHP ตาม WTO – SPS ได้แก่

1. ระบบสุขภาพสัตว์และความปลอดภัยทางชีวภาพที่เข้มงวด: ออสเตรเลียมีระบบ Biosecurity Australia ซึ่งรับผิดชอบในการกำหนดมาตรการนำเข้าสัตว์และผลิตภัณฑ์จากสัตว์ โดยใช้มาตรฐานของ WOAHP เป็นพื้นฐานในการจัดทำ Import Conditions (ข้อกำหนดนำเข้า) และ health certification รวมทั้ง มีการใช้ข้อมูลจากระบบ WAHIS ของ WOAHP ในการเฝ้าระวังโรคและประเมินความเสี่ยง ทั้งนี้ตัวอย่างผลการประเมินความเสี่ยงสินค้าปศุสัตว์ สามารถค้นหาได้จาก <https://www.agriculture.gov.au/biosecurity-trade/policy/risk-analysis/animal>

2. การรับรองสถานะปลอดโรค: ออสเตรเลียได้รับการรับรองว่า ปลอดโรคปากและเท้าเปื่อย (FMD) และโรคสำคัญอื่น ๆ จาก WOAHP สถานะนี้ช่วยให้ประเทศสามารถส่งออกเนื้อสัตว์และผลิตภัณฑ์จากสัตว์ได้ในตลาดโลกได้

3. การออกใบรับรองสุขภาพสัตว์ (Veterinary Certificates): ออสเตรเลียออกใบรับรองสุขภาพสัตว์ที่เป็นมาตรฐานสากลสำหรับการส่งออก และใช้ระบบดิจิทัล (e-certification) เพื่อเพิ่มความเร็วและความน่าเชื่อถือ

4. เสริมสร้างระบบสัตวแพทย์และความร่วมมือระหว่างประเทศ: ออสเตรเลียร่วมมือกับ WOAHP ในการพัฒนาระบบสัตวแพทย์ผ่านการประเมิน PVS และการฝึกอบรมเจ้าหน้าที่ รวมทั้ง สนับสนุนประเทศในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิกในเรื่องการควบคุมโรคและการบริหารจัดการสุขภาพสัตว์ (Department of Agriculture, Fisheries and Forestry, 2025 และ สถานเอกอัครราชทูตออสเตรเลีย ประจำประเทศไทย, 2568)

มาตรการ SPS ของนิวซีแลนด์

หน่วยงาน Ministry for Primary Industries ของนิวซีแลนด์เป็นหน่วยงานหลักในการรับผิดชอบการกำหนดเงื่อนไขการนำเข้า - ส่งออกสินค้าปศุสัตว์ โดยนิวซีแลนด์มีขั้นตอนการประเมินความเสี่ยงในการนำเข้าสินค้าปศุสัตว์ โดยใช้มาตรฐาน Codex และมาตรการของ WOAHP ในการควบคุมโรคสัตว์ และกำหนดมาตรฐานหรือเงื่อนไขการนำเข้าสินค้าปศุสัตว์จากประเทศต่างๆ (Ministry for Primary Industries, 2025)

นิวซีแลนด์ใช้มาตรการของ WAOH ตาม WTO – SPS ได้แก่

1. ระบบ Biosecurity ที่เข้มงวด: นิวซีแลนด์ใช้มาตรการ SPS ในการป้องกันการนำเข้าโรคจากสัตว์ต่างประเทศ โดยอ้างอิงมาตรฐาน WAOH ในการประเมินความเสี่ยงก่อนอนุญาตให้นำเข้าสัตว์และผลิตภัณฑ์จากสัตว์ รวมทั้งมีการใช้ระบบ “Import Health Standards (IHS)” เช่น การนำเข้าผลิตภัณฑ์นมจากต่างประเทศจะต้องมาจากประเทศที่ ปลอดโรคปากและเท้าเปื่อย (FMD) ตามการรับรองของ WAOH

2. การกำหนดเขตปลอดโรค (Disease-Free Status): นิวซีแลนด์ได้รับการรับรองจาก WAOH ว่า ปลอดโรคปากและเท้าเปื่อย (FMD-free without vaccination) และโรคสัตว์ร้ายแรงอื่น ๆ การรักษาสถานะปลอดโรคนี้ทำให้สามารถ ส่งออกผลิตภัณฑ์จากสัตว์ (เช่น เนื้อวัว เนื้อแกะ นม) ไปยังประเทศคู่ค้าได้โดยไม่ถูกกีดกันทางการค้า

3. การออกใบรับรองสุขภาพสัตว์สำหรับการส่งออก: นิวซีแลนด์มีระบบ e-certification สำหรับการออกใบรับรองสุขภาพสัตว์ที่เชื่อมโยงกับมาตรฐานของ WAOH ระบบนี้ใช้เพื่อสร้างความเชื่อมั่นให้กับประเทศผู้นำเข้าว่าผลิตภัณฑ์จากสัตว์ของนิวซีแลนด์ ปลอดภัย ปลอดโรค และตรวจสอบย้อนกลับได้

4. การประเมินความเสี่ยงทางวิทยาศาสตร์ (Risk Analysis): ก่อนจะอนุญาตให้นำเข้าสัตว์หรือผลิตภัณฑ์จากสัตว์ นิวซีแลนด์จะทำการวิเคราะห์ความเสี่ยง โดยครอบคลุม อาทิ ลักษณะของเชื้อโรค วิธีการแพร่กระจาย มาตรการควบคุม และสถานการณ์โรคในประเทศต้นทาง

5. การพัฒนาระบบสัตวแพทย์และความร่วมมือระหว่างประเทศ: นิวซีแลนด์เข้าร่วมกับ WAOH ในการแลกเปลี่ยนข้อมูลโรคสัตว์ การอบรมเจ้าหน้าที่ และการพัฒนาศักยภาพของระบบสุขภาพสัตว์ รวมทั้งสนับสนุนประเทศกำลังพัฒนาในการปรับปรุงระบบสัตวแพทย์ให้สอดคล้องกับ WAOH เพื่อเพิ่มความสามารถในการค้าระหว่างประเทศ (Ministry for Primary Industries, 2025 และ สถานเอกอัครราชทูตนิวซีแลนด์ ประจำประเทศไทย, 2568)

มาตรการ SPS ของไทย

ประเทศไทยมีขั้นตอนการประเมินความเสี่ยงในการนำเข้าสินค้าปศุสัตว์ โดยใช้มาตรฐาน Codex และ มาตรการของ WAOH ในการควบคุมโรคสัตว์ และกำหนดมาตรฐานหรือเงื่อนไข การนำเข้าสินค้าปศุสัตว์จากประเทศต่างๆ โดยมีตัวอย่างเงื่อนไขการนำเข้าสินค้าปศุสัตว์

ประเทศไทยใช้มาตรการของ WAOH ตาม WTO – SPS ได้แก่

1. การควบคุมและเฝ้าระวังโรคสัตว์สำคัญ: กรมปศุสัตว์ใช้ข้อมูลจาก WAOH ในการเฝ้าระวังโรค เช่น โรคปากและเท้าเปื่อย โรคไข้หวัดนก รวมทั้ง รายงานสถานการณ์โรคสัตว์ไปยัง WAOH ผ่านระบบ WAHIS

2. การรับรองเขตปลอดโรคและมาตรฐานการส่งออก: ประเทศไทยได้กำหนดเขตปลอดโรคปากและเท้าเปื่อยในบางพื้นที่ เพื่อเพิ่มโอกาสในการส่งออกผลิตภัณฑ์เนื้อสัตว์ รวมทั้ง ใช้มาตรฐาน WAOH ในการออกใบรับรองสุขภาพสัตว์สำหรับการส่งออก เพื่อให้เป็นที่ยอมรับในตลาดต่างประเทศ

3. การพัฒนาศักยภาพระบบสัตวแพทย์: ประเทศไทยได้รับการสนับสนุนจาก WAOH ในการประเมินและพัฒนาระบบสัตวแพทย์ผ่านโครงการ PVS มีการฝึกอบรมเจ้าหน้าที่สัตวแพทย์เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการควบคุมโรคและการจัดการสวัสดิภาพสัตว์

4. การส่งเสริมสวัสดิภาพสัตว์: ประเทศไทยได้ดำเนินการจัดทำและปรับปรุงกฎหมายและมาตรฐานเกี่ยวกับสวัสดิภาพสัตว์ โดยอ้างอิงแนวทางของ WOAH และมีการเผยแพร่ความรู้และอบรมผู้เลี้ยงสัตว์และเจ้าหน้าที่เกี่ยวกับการดูแลสัตว์อย่างเหมาะสม (กองความร่วมมือด้านการปศุสัตว์ระหว่างประเทศ, 2568)

ตารางที่ 5 เปรียบเทียบการใช้มาตรการ SPS-WTO ของประเทศไทย ออสเตรเลีย และนิวซีแลนด์

ประเทศไทย	ออสเตรเลีย	นิวซีแลนด์
ระบบสุขภาพสัตว์และความปลอดภัยทางชีวภาพ (Biosecurity)		
มีการเฝ้าระวังโรคสำคัญ เช่น โรคปากและเท้าเปื่อย และโรคไข้หวัดนก โดยรายงานโรคผ่าน WAHIS ของ WOAH	มีระบบ Biosecurity ในการควบคุมการนำเข้าสัตว์และผลิตภัณฑ์จากสัตว์ตามมาตรฐาน WOAH	มีระบบ Biosecurity ในการควบคุมการนำเข้าสัตว์และผลิตภัณฑ์จากสัตว์ตามมาตรฐาน WOAH โดยใช้ระบบ Import Health Standards (IHS)
สถานะปลอดโรค (Disease-Free Status)		
มีการกำหนดเขตปลอดโรคปากและเท้าเปื่อยในบางพื้นที่ เพื่อขยายโอกาสการส่งออก	ได้รับการรับรองปลอดโรค FMD และโรคสำคัญอื่นๆ จาก WOAH	ได้รับการรับรองปลอดโรค FMD แบบไม่ใช้วัคซีน จาก WOAH
ใบรับรองสุขภาพสัตว์ (Veterinary Certification)		
มีการจัดทำใบรับรองสุขภาพสัตว์สำหรับส่งออกตามมาตรฐาน WOAH และ Codex ทั้งนี้ อยู่ระหว่างพัฒนาระบบ e-certification	มีการจัดทำใบรับรองสุขภาพสัตว์สำหรับส่งออกตามมาตรฐาน WOAH และ Codex และใช้ระบบ e-certification	มีการจัดทำใบรับรองสุขภาพสัตว์สำหรับส่งออกตามมาตรฐาน WOAH และ Codex และใช้ระบบ e-certification
การประเมินและพัฒนาระบบสัตว์แพทย์ (PVS Assessment)		
รับการประเมิน PVS และอบรมเจ้าหน้าที่สัตวแพทย์	เข้าร่วมประเมิน PVS และอบรมเจ้าหน้าที่สัตวแพทย์	เข้าร่วมประเมิน PVS และอบรมเจ้าหน้าที่สัตวแพทย์
มาตรการสวัสดิภาพสัตว์ (Animal Welfare)		
มีกฎหมายและมาตรฐานด้านสวัสดิภาพสัตว์ โดยอ้างอิง WOAH	มีมาตรการสวัสดิภาพสัตว์ในระบบและส่งเสริมการเลี้ยงสัตว์อย่างมีมนุษยธรรม	ส่งเสริมมาตรการสวัสดิภาพสัตว์อย่างเข้มงวดและสอดคล้องกับ WOAH
การใช้ข้อมูลวิทยาศาสตร์และความโปร่งใส		
รายงานสถานการณ์โรคสัตว์อย่างต่อเนื่องผ่าน WAHIS	มีการใช้ข้อมูล WAHIS และการวิเคราะห์ความเสี่ยงทางวิทยาศาสตร์	วิทยาศาสตร์และข้อมูล WAHIS ในการประเมินความเสี่ยงการนำเข้าและส่งออก

ตารางที่ 6 สรุปผลการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมและศักยภาพ (SWOT) เพื่อใช้เป็นแนวทางการจัดทำ FTA ของไทยในอนาคต ด้าน SPS

จุดแข็ง	จุดอ่อน
<ul style="list-style-type: none"> - ประเทศไทยมีพื้นฐานการผลิตปศุสัตว์ที่หลากหลาย และมีศักยภาพในการส่งออก - ประเทศไทยมีการบังคับใช้ข้อกำหนด SPS ตาม WTO โดยสอดคล้องกับ WOHAI และ Codex 	<ul style="list-style-type: none"> - มาตรฐาน SPS ของประเทศไทยยังไม่เทียบเท่าประเทศพัฒนาแล้วบางประเทศ เช่น ออสเตรเลียและนิวซีแลนด์ - ประเทศไทยยังอยู่ระหว่างพัฒนาเขตปลอดโรคที่มีผลกระทบทางด้านการค้าระหว่างประเทศ - การใช้การประเมินความเสี่ยงในการกำหนดข้อกำหนด SPS ของไทยยังไม่ครอบคลุม
โอกาส	อุปสรรค
<ul style="list-style-type: none"> - ประเทศไทยสามารถใช้ FTA เป็นเครื่องมือเจรจา ยอมรับมาตรฐานร่วมกัน (Mutual Recognition) ด้าน SPS - การปรับใช้การประเมินความเสี่ยงเพื่อความโปร่งใสและลดข้อพิพาททางการค้า 	<ul style="list-style-type: none"> - การกำหนดมาตรฐาน SPS ของประเทศคู่ค้าที่เข้มงวดอาจกลายเป็น Technical Barrier to Trade (TBT) - การเพิ่มมาตรการ SPS เนื่องจากโรคอุบัติใหม่อาจกระทบต่อการค้าระหว่างประเทศ

กฎหมายที่เกี่ยวข้องในการนำเข้าสินค้าปศุสัตว์

กฎหมายที่เกี่ยวข้องในการนำเข้าสินค้าปศุสัตว์ของออสเตรเลีย

หน่วยงาน Department of Agriculture, Fisheries and Forestry (DAFF) ของออสเตรเลีย เป็นหน่วยงานหลักในการรับผิดชอบกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการนำเข้า-ส่งออกสินค้าปศุสัตว์ ได้แก่

1. Biosecurity Act 2015 เป็นกฎหมายหลักในการป้องกันและควบคุมความปลอดภัยทางชีวภาพ ควบคุมการนำเข้าสัตว์ ผลิตภัณฑ์สัตว์ และวัสดุชีวภาพ เพื่อป้องกันโรคและศัตรูพืช กำหนดมาตรการกักกัน การตรวจสอบ และการอนุญาตนำเข้า และมีบทลงโทษที่เข้มงวดสำหรับการละเมิดกฎ

2. Exports Control Act 2020 เป็นกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการกำกับดูแลการส่งออกสินค้าเกษตรและปศุสัตว์ กำหนดมาตรฐานคุณภาพและสุขภาพสัตว์สำหรับการส่งออก กำหนดกระบวนการออกใบรับรองสุขภาพสัตว์และคุณภาพส่งออก (Australian Government และ สถานเอกอัครราชทูตออสเตรเลีย ประจำประเทศไทย, 2568)

กฎหมายที่เกี่ยวข้องในการนำเข้าสินค้าปศุสัตว์ของนิวซีแลนด์

หน่วยงาน Ministry for Primary Industries (MPI) ของนิวซีแลนด์เป็นหน่วยงานหลักในการรับผิดชอบกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการนำเข้า-ส่งออกสินค้าปศุสัตว์ ได้แก่

1. Biosecurity Act 1993 เป็นกฎหมายหลักในการควบคุมความปลอดภัยทางชีวภาพของประเทศ ควบคุมการนำเข้าสัตว์ ผลิตภัณฑ์สัตว์ และวัสดุชีวภาพ กำหนดมาตรการกักกันและตรวจสอบการนำเข้าสัตว์เพื่อป้องกันโรคระบาด และมีบทลงโทษสำหรับการฝ่าฝืน

2. Animal Products Act 1999 เป็นกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการกำกับดูแลคุณภาพและความปลอดภัยของผลิตภัณฑ์สัตว์ที่ผลิตและส่งออก กำหนดมาตรฐานการผลิต การแปรรูป และการตรวจสอบผลิตภัณฑ์สัตว์ และการออกใบรับรองเพื่อการส่งออก (Parliamentary Counsel Office. และ สถานเอกอัครราชทูตนิวซีแลนด์ ประจำประเทศไทย, 2568)

กฎหมายที่เกี่ยวข้องในการนำเข้าสินค้าปศุสัตว์ของไทย

ประเทศไทยมีหน่วยงานที่กำกับดูแลกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการนำเข้า – ส่งออกสินค้าปศุสัตว์ ได้แก่ กรมปศุสัตว์ (สุขภาพสัตว์และความปลอดภัยอาหาร) สำนักงานมาตรฐานสินค้าปศุสัตว์ และสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา โดยมีกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการนำเข้า – ส่งออกสินค้าปศุสัตว์ ได้แก่

1. พระราชบัญญัติโรคระบาดสัตว์ พ.ศ. 2558 เป็นกฎหมายหลักที่ใช้ในการควบคุมป้องกันโรคระบาดในสัตว์เพื่อคุ้มครองความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน ตลอดจนเพื่อประโยชน์ทางเศรษฐกิจของประเทศโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อกำหนดระบบการควบคุมการเคลื่อนย้ายสัตว์ การนำเข้า-ส่งออก และการค้าสัตว์หรือซากสัตว์ พร้อมทั้งกำหนดบทบาทหน้าที่ของสัตวแพทย์และเจ้าหน้าที่ในการดำเนินการป้องกันและควบคุมโรค โดยมีสาระสำคัญ

2. พระราชบัญญัติควบคุมคุณภาพอาหารสัตว์ พ.ศ. 2558 มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อควบคุมคุณภาพอาหารสัตว์ให้ได้มาตรฐาน ป้องกันความเสียหายต่อสุขภาพสัตว์ และคุ้มครองความปลอดภัยของผู้บริโภค

โดยพระราชบัญญัตินี้มีการกำหนด การขออนุญาต การขึ้นทะเบียน การควบคุมคุณภาพ การโฆษณา และ บทลงโทษสำหรับผู้ฝ่าฝืนกฎหมายนี้ รวมถึงกำหนดให้มีการห้ามใช้ยาปฏิชีวนะและสารกลุ่มเบต้าอะโกนิส เพื่อใช้ ในการเร่งการเจริญเติบโตในอาหารสัตว์

3. พระราชบัญญัติป้องกันการทารุณกรรมและการจัดสวัสดิภาพสัตว์ พ.ศ. 2557 เป็นกฎหมายไทย ที่มุ่งป้องกันการทารุณกรรมสัตว์โดยกำหนดบทลงโทษสำหรับผู้กระทำการทารุณกรรมสัตว์โดยไม่มีเหตุอันควร รวมทั้ง กำหนดให้เจ้าของสัตว์ต้องจัดสวัสดิภาพสัตว์ตามหลักเกณฑ์ที่กำหนด ห้ามปล่อยทิ้งสัตว์ และมีหลักเกณฑ์ เกี่ยวกับการใช้สัตว์ในการแสดงหรือขนส่งเพื่อคุ้มครองสวัสดิภาพสัตว์

4. พระราชบัญญัติควบคุมการฆ่าสัตว์เพื่อการจำหน่ายเนื้อสัตว์ พ.ศ. 2559 เป็นกฎหมายที่ออกมา เพื่อปรับปรุงกฎหมายเดิมที่ใช้มาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2535 โดยมีวัตถุประสงค์หลักคือกำหนดหลักเกณฑ์การอนุญาต ให้ประกอบกิจการฆ่าสัตว์ มีการควบคุมและตรวจสอบสุขอนามัยในกระบวนการฆ่าสัตว์ การชำแหละ และขนส่ง เนื้อสัตว์ให้ได้มาตรฐาน เพื่อให้เนื้อสัตว์ที่จำหน่ายมีความปลอดภัยและถูกสุขอนามัย เป็นการคุ้มครองผู้บริโภคให้ ได้บริโภคอาหารที่ปลอดภัยยิ่งขึ้น

5. พระราชบัญญัติอาหาร พ.ศ. 2522 เป็นกฎหมายหลักที่ควบคุมและกำหนดคุณภาพมาตรฐานของ อาหารในประเทศไทย มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อคุ้มครองผู้บริโภคที่ได้รับอาหารที่ปลอดภัย มีความสำคัญอย่างยิ่งใน การสร้างมาตรฐานความปลอดภัยให้แก่ผลิตภัณฑ์อาหารในประเทศควบคุมการผลิต การนำเข้า และการจำหน่าย เพื่อให้ผู้บริโภคได้รับความคุ้มครอง และส่งเสริมอุตสาหกรรมอาหารให้มีคุณภาพ

โดยแต่ละพระราชบัญญัติจะมีกฎกระทรวง ประกาศกระทรวง ประกาศกรมปศุสัตว์ เพื่อให้การกำกับดูแล และการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ภาครัฐเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและเป็นไปตามหลักการ SPS โดยครอบคลุม การควบคุม ป้องกันและเฝ้าระวังโรคสัตว์ ขั้นตอนการนำเข้าสินค้าปศุสัตว์ สวัสดิภาพสัตว์ และความปลอดภัย อาหาร (ราชกิจจานุเบกษา, ม.ป.ป. และ สำนักกฎหมาย, 2568)

ตารางที่ 7 สรุปผลการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมและศักยภาพ (SWOT) เพื่อใช้เป็นแนวทางการจัดทำ FTA ของไทยในอนาคต ด้านกฎหมายการนำเข้า-ส่งออกสินค้าปศุสัตว์

จุดแข็ง	จุดอ่อน
<ul style="list-style-type: none"> - ประเทศไทยมีหน่วยงานหลักที่รับผิดชอบด้านสุขภาพสัตว์ - ประเทศไทยมีกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการนำเข้าส่งออก โดยครอบคลุมด้านสุขภาพสัตว์และอาหารปลอดภัย 	<ul style="list-style-type: none"> - ขาด บุคลากรเชี่ยวชาญเฉพาะทาง ด้านกฎหมายการค้าระหว่างประเทศ และ SPS - กฎหมายบางฉบับยังล่าช้าเมื่อเทียบกับมาตรฐาน WOH และ Codex - การบังคับใช้กฎหมายยัง มีความซับซ้อนหรือไม่เป็นเอกภาพ ระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ
โอกาส	อุปสรรค
<ul style="list-style-type: none"> - ประเทศไทยสามารถยกระดับกฎหมายให้สอดคล้องกับมาตรฐานสากลมากขึ้นเพื่อเพิ่มความเชื่อมั่นให้ประเทศคู่ค้าและผู้บริโภค - ใช้กรอบกฎหมายรองรับการเจรจา FTA ใหม่ ๆ เช่น EU, GCC, UK, อินเดีย 	<ul style="list-style-type: none"> - ความไม่แน่นอนด้านภูมิรัฐศาสตร์ หรือข้อพิพาททางการค้าระหว่างประเทศ อาจส่งผลกระทบต่อ FTA - การเปลี่ยนแปลงของกฎระเบียบสากลจะทำให้กฎหมายของไทยปรับเปลี่ยนไม่ทัน ซึ่งอาจจะกระทบการส่งออก - ความแตกต่างด้านกฎหมายกับประเทศคู่ค้าอาจถูกนำไปใช้เป็น Non - Tariff Barriers (NTBs)

ความร่วมมือทางวิชาการปศุสัตว์

ความร่วมมือทางวิชาการด้านปศุสัตว์มีบทบาทสำคัญในการสร้างความมั่นใจในมาตรฐานสุขภาพสัตว์และความปลอดภัยของผลิตภัณฑ์ โดยเฉพาะในบริบทของการควบคุมโรคระบาดและการปรับตัวให้สอดคล้องกับมาตรฐานสากล เช่น WTO-SPS และ Codex โดยแบ่งความร่วมมือวิชาการด้านปศุสัตว์ได้เป็นแบบทวิภาคี พหุภาคี และองค์การระหว่างประเทศ

ประเทศออสเตรเลีย

ความร่วมมือทวิภาคี: ออสเตรเลียให้ความสำคัญกับความร่วมมือกับประเทศแถบแปซิฟิก เช่น ปาปัวนิวกินีและฟีจี ในด้านความปลอดภัยชีวภาพและสุขภาพสัตว์ นอกจากนี้ยังร่วมมือกับสหรัฐฯ แคนาดาและยุโรปในงานวิจัยและพัฒนามาตรฐานสุขภาพสัตว์

ความร่วมมือพหุภาคี: ออสเตรเลียเป็นสมาชิกของ WOAHP และเข้าร่วมโครงการ GF-TADs รวมถึงความร่วมมือในภูมิภาคอย่าง ASEAN-AANZFTA เพื่อส่งเสริมการค้าปศุสัตว์และสุขภาพสัตว์ในภูมิภาค

ความร่วมมือกับองค์การระหว่างประเทศ: ออสเตรเลียสนับสนุนประเทศกำลังพัฒนาในภูมิภาคผ่านโครงการความช่วยเหลือทางเทคนิคและฝึกอบรมด้านสุขภาพสัตว์ รวมถึงการพัฒนามาตรฐานสากล รวมทั้งให้การสนับสนุนทางวิชาการปศุสัตว์แก่ประเทศไทยผ่านข้อตกลง FTA (Department of Agriculture, Fisheries and Forestry, 2025 และ สถานเอกอัครราชทูตออสเตรเลีย ประจำประเทศไทย, 2568)

ประเทศนิวซีแลนด์

ความร่วมมือทวิภาคี: นิวซีแลนด์เน้นการร่วมมือกับประเทศในแถบแปซิฟิก เช่น ซามัวและตองกา เพื่อพัฒนาศักยภาพด้านสุขภาพสัตว์และความปลอดภัยชีวภาพ รวมถึงร่วมมือกับออสเตรเลียและประเทศตะวันตกอื่นๆ ในงานวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีปศุสัตว์

ความร่วมมือพหุภาคี: นิวซีแลนด์เป็นสมาชิก WOAHP และมีบทบาทใน GF-TADs รวมถึงกรอบความร่วมมือการค้า CPTPP ที่ส่งเสริมมาตรฐานสุขภาพสัตว์และการค้าเสรี

ความร่วมมือกับองค์การระหว่างประเทศ: นิวซีแลนด์ร่วมมือกับ WOAHP, FAO และ WHO อย่างใกล้ชิดในการพัฒนาสุขภาพสัตว์ และให้การสนับสนุนทางเทคนิคแก่ประเทศกำลังพัฒนาในภูมิภาคแปซิฟิก (Ministry for Primary Industries, 2025 และ สถานเอกอัครราชทูตนิวซีแลนด์ ประจำประเทศไทย, 2568)

ประเทศไทย

ความร่วมมือทวิภาคี: ประเทศไทยมีความร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้านในอาเซียน เช่น กัมพูชา ลาว เมียนมา เพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลเกี่ยวกับโรคสัตว์ การควบคุมโรค และการฝึกอบรมเจ้าหน้าที่ด้านสุขภาพสัตว์ นอกจากนี้ยังมีความร่วมมือกับจีน ญี่ปุ่น และเกาหลีใต้ในงานวิจัยโรคสัตว์และเทคโนโลยีการผลิตปศุสัตว์ โดยกรมปศุสัตว์ได้จัดทำบันทึกความเข้าใจ (MoU) ที่เป็นความร่วมมือทางวิชาการปศุสัตว์แบบทวิภาคี ซึ่งในปัจจุบันกรมปศุสัตว์มีกิจกรรมภายใต้ MoU จำนวน 5 ฉบับ (กองความร่วมมือด้านการปศุสัตว์ระหว่างประเทศ, 2568)

ความร่วมมือพหุภาคี: ประเทศไทยเข้าร่วมโครงการ ASEAN Livestock Health Cooperation ซึ่งเป็นความร่วมมือในระดับภูมิภาค เพื่อเสริมสร้างความร่วมมือด้านสุขภาพสัตว์และควบคุมโรค รวมถึงมีส่วนร่วมในกิจกรรมขององค์กรระหว่างประเทศ เช่น WOAH และ FAO

ความร่วมมือกึ่งองค์กรระหว่างประเทศ: ประเทศไทยได้รับความช่วยเหลือด้านเทคนิคจากองค์กรอย่าง WOAH, FAO และ WHO ในการพัฒนาระบบเฝ้าระวังโรคสัตว์และควบคุมโรคระบาด เพื่อส่งเสริมความมั่นใจในสุขภาพสัตว์และคุณภาพผลิตภัณฑ์ส่งออก (กองความร่วมมือด้านการปศุสัตว์ระหว่างประเทศ, 2568)

ความร่วมมือภายใต้ FTA

ความร่วมมือภายใต้ FTA เป็นความร่วมมือที่เป็นได้ทั้งแบบทวิภาคี และพหุภาคี ขึ้นอยู่กับการจัดทำข้อตกลง FTA ปัจจุบันกรมปศุสัตว์มีความร่วมมือภายใต้ FTA หลายโครงการ โดยส่วนมากอยู่ภายใต้ TAFTA และ TNZCEP

ความร่วมมือด้านวิชาการปศุสัตว์ภายใต้ TAFTA

ความร่วมมือด้านวิชาการปศุสัตว์ภายใต้ TAFTA เริ่มจากความร่วมมือด้านโคนม โดยเป็นการแลกเปลี่ยนความรู้ระหว่างเจ้าหน้าที่รัฐเป็นหลัก แต่ในปัจจุบันความร่วมมือทางวิชาการด้านโคนมเน้นเป็นความร่วมมือเพื่อสร้างเครือข่ายเกษตรกรระหว่างกัน รวมทั้ง พัฒนาระบบการเลี้ยงด้านโคนมเพื่อให้เกษตรกรสามารถทำอาชีพเลี้ยงโคนมได้อย่างยั่งยืน โดยโครงการที่กำลังดำเนินการ คือ Dairy Technology Assistance for farm management นอกจากนี้ในระยะเวลา 2 – 3 ปีที่ผ่านมา กรมปศุสัตว์กับออสเตรเลียได้มีการพัฒนาความร่วมมือทางด้านโคนมระหว่างกัน โดยจัดฝึกอบรมหลักสูตรการตัดแต่งชิ้นส่วนโคสำหรับเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมไทย เพื่อให้สามารถพัฒนาคุณภาพสินค้าได้ตามความต้องการของตลาดและมาตรฐานสากล (กองความร่วมมือด้านการปศุสัตว์ระหว่างประเทศ, 2568)

ความร่วมมือด้านวิชาการปศุสัตว์ภายใต้ TNZCEP

ปัจจุบันกรมปศุสัตว์ได้มีการดำเนินกิจกรรมภายใต้ TNZCEP โดยผู้เชี่ยวชาญด้านโคนมจากนิวซีแลนด์ ได้ลงพื้นที่ภาคสนามในฟาร์มเลี้ยงโคนมของไทยเพื่อจัดทำโครงการ The Dairy Herd Improvement ให้กับเกษตรกรและเจ้าหน้าที่กรมปศุสัตว์ ซึ่งโครงการดังกล่าวครอบคลุมการสร้างเครือข่ายเกษตรกร การพัฒนาสูตรอาหารสัตว์ และการคำนวณต้นทุนกำไรของเกษตรกร รวมทั้งได้จัดทำแผนความร่วมมือโคนมไทย - นิวซีแลนด์ เพื่อพัฒนาพันธกรรมโคนม การจัดทำดัชนีการคัดเลือก และการพัฒนาด้านอาหารสัตว์ (กองความร่วมมือด้านการปศุสัตว์ระหว่างประเทศ, 2568)

ตารางที่ 8 สรุปผลการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมและศักยภาพ (SWOT) เพื่อใช้เป็นแนวทางการจัดทำ FTA ของไทยในอนาคต ด้านความร่วมมือวิชาการเพื่อส่งเสริมการค้าสินค้าปศุสัตว์

จุดแข็ง	จุดอ่อน
<ul style="list-style-type: none"> - ประเทศไทยมี FTA กับหลายประเทศ เช่น ออสเตรเลีย นิวซีแลนด์ ทำให้มีประสบการณ์ในการเจรจาและปฏิบัติตาม SPS - ไทยมีความร่วมมือภายใต้ FTA เพื่อลดผลกระทบต่อเกษตรกรจากการทำ FTA - ไทยมีเวทีการหารือกับประเทศคู่ค้าภายใต้ FTA - ไทยมีความสัมพันธ์ทางการทูตกับออสเตรเลียและนิวซีแลนด์มาอย่างยาวนาน 	<ul style="list-style-type: none"> - การถ่ายทอดองค์ความรู้จากความร่วมมือสู่เกษตรกรยังอยู่ในวงจำกัด
โอกาส	อุปสรรค
<ul style="list-style-type: none"> - ความร่วมมือวิชาการกับประเทศพัฒนาแล้วสามารถช่วยยกระดับมาตรฐานสุขภาพสัตว์และระบบตรวจสอบย้อนกลับได้ - ขยายกรอบความร่วมมือระหว่างไทยกับออสเตรเลียและนิวซีแลนด์ให้ครอบคลุมในหลายด้านเช่น Biosecurity อาหารปลอดภัย สัตวสุขภาพสัตว์และสิ่งแวดล้อม 	<ul style="list-style-type: none"> - ความไม่สมดุลของความร่วมมือ โดยไทยจะเป็นผู้รับความร่วมมือมากกว่าการสร้างและพัฒนาบุคลากรอย่างจริงจัง - ข้อจำกัดด้านงบประมาณทำให้ไม่สามารถรักษาระดับความร่วมมือได้อย่างต่อเนื่อง

สรุปผลการศึกษา

ผลจากการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมและศักยภาพ SWOT

จากการรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับข้อกำหนด SPS ใน WTO การจัดทำข้อตกลง TAFTA และ TNXCEP กฎหมายในที่เกี่ยวข้องกับการนำเข้าส่งออกสินค้าปศุสัตว์ และความร่วมมือทางวิชาการปศุสัตว์สามารถนำมาวิเคราะห์สภาพแวดล้อมและศักยภาพ SWOT ครอบคลุม 3 ด้านสำคัญ ได้แก่ 1) มาตรการ SPS 2) กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการนำเข้า - ส่งออก และ 3) ความร่วมมือทางวิชาการปศุสัตว์ โดยสรุปได้ตามตารางที่ 9

ตารางที่ 9 สรุปผลการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมและศักยภาพ (SWOT) เพื่อใช้เป็นแนวทางการจัดทำ FTA ของไทยในอนาคต ด้าน SPS, กฎหมาย และความร่วมมือวิชาการเพื่อส่งเสริมการค้าสินค้าปศุสัตว์

จุดแข็ง	จุดอ่อน
<ul style="list-style-type: none"> - ประเทศไทยมีพื้นฐานการผลิตปศุสัตว์ที่หลากหลาย และมีศักยภาพในการส่งออก - ประเทศไทยมีการบังคับใช้ข้อกำหนด SPS ตาม WTO โดยสอดคล้องกับ WOH และ Codex - ประเทศไทยมีหน่วยงานหลักที่รับผิดชอบด้านสุขภาพสัตว์ - ประเทศไทยมีกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการนำเข้าส่งออก โดยครอบคลุมด้านสุขภาพสัตว์และอาหารปลอดภัย - ประเทศไทยมี FTA กับหลายประเทศ เช่น ออสเตรเลีย นิวซีแลนด์ ทำให้มีประสบการณ์ในการเจรจาและปฏิบัติตาม SPS - ประเทศไทยมีความร่วมมือภายใต้ FTA เพื่อลดผลกระทบต่อเกษตรกรจากการทำ FTA - ไทยมีเวทีการหารือกับประเทศคู่ค้าภายใต้ FTA - ไทยมีความสัมพันธ์ทางการทูตกับออสเตรเลียและนิวซีแลนด์มาอย่างยาวนาน 	<ul style="list-style-type: none"> - มาตรฐาน SPS ของประเทศไทยยังไม่เทียบเท่าประเทศพัฒนาแล้วบางประเทศ เช่น ออสเตรเลียและนิวซีแลนด์ - ประเทศไทยยังอยู่ระหว่างพัฒนาเขตปลอดโรคที่มีผลกระทบทางด้านการค้าระหว่างประเทศ - การใช้การประเมินความเสี่ยงในการกำหนดข้อกำหนด SPS ของไทยยังไม่ครอบคลุม - ขาด บุคลากรเชี่ยวชาญเฉพาะทาง ด้านกฎหมายการค้าระหว่างประเทศ และ SPS - กฎหมายบางฉบับยังล่าช้าเมื่อเทียบกับมาตรฐาน WOH และ Codex - การบังคับใช้กฎหมายยัง มีความซ้ำซ้อนหรือไม่เป็นเอกภาพ ระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ - การถ่ายทอดองค์ความรู้จากความร่วมมือสู่เกษตรกรยังอยู่ในวงจำกัด

โอกาส	อุปสรรค
<ul style="list-style-type: none"> - ประเทศไทยสามารถใช้ FTA เป็นเครื่องมือเจรจา ยอมรับมาตรฐานร่วมกัน (Mutual Recognition) ด้าน SPS - การปรับใช้การประเมินความเสี่ยงเพื่อความโปร่งใสและลดข้อพิพาททางการค้า - ประเทศไทยสามารถยกระดับกฎหมายให้สอดคล้องกับมาตรฐานสากลมากขึ้นเพื่อเพิ่มความเชื่อมั่นให้ประเทศคู่ค้าและผู้บริโภค - ใช้กรอบกฎหมายรองรับการเจรจา FTA ใหม่ ๆ เช่น EU, GCC, UK, อินเดีย - ความร่วมมือวิชาการกับประเทศพัฒนาแล้วสามารถช่วย ยกระดับมาตรฐานสุขภาพสัตว์และระบบตรวจสอบย้อนกลับได้ - ขยายกรอบความร่วมมือระหว่างไทยกับออสเตรเลียและนิวซีแลนด์ให้ครอบคลุมในหลายด้านเช่น Biosecurity อาหารปลอดภัย สวัสดิภาพสัตว์ และสิ่งแวดล้อม 	<ul style="list-style-type: none"> - การกำหนดมาตรฐาน SPS ของประเทศคู่ค้าที่เข้มงวดอาจกลายเป็น Technical Barrier to Trade (TBT) - การเพิ่มมาตรการ SPS เนื่องจากโรคอุบัติใหม่อาจกระทบต่อการค้าระหว่างประเทศ - ความไม่แน่นอนด้านภูมิรัฐศาสตร์ หรือข้อพิพาททางการค้าระหว่างประเทศ อาจส่งผลกระทบต่อ FTA - การเปลี่ยนแปลงของกฎระเบียบสากลจะทำให้กฎหมายของไทยปรับเปลี่ยนไม่ทัน ซึ่งอาจจะกระทบการส่งออก - ความแตกต่างด้านกฎหมายกับประเทศคู่ค้าอาจถูกนำไปใช้เป็น Non - Tariff Barriers (NTBs) - ความไม่สมดุลของความร่วมมือ โดยไทยจะเป็นผู้รับความร่วมมือมากกว่า การสร้างและพัฒนาบุคลากรอย่างจริงจัง - ข้อจำกัดด้านงบประมาณทำให้ไม่สามารถรักษาระดับความร่วมมือได้อย่างต่อเนื่อง

วิจารณ์ผลการศึกษา

ประเทศไทยได้ทำความตกลงการค้าเสรี (FTA) กับออสเตรเลีย (TAFTA) และนิวซีแลนด์ (TNZCEP) โดยมีการลดอัตราภาษีสินค้าปศุสัตว์ ตั้งแต่ปี 2548 จนอัตราภาษีเป็นศูนย์ในปี 2568 โดยการเปิดเสรีดังกล่าว เป็นการสร้างโอกาสและความท้าทายให้ภาคปศุสัตว์ไทย เนื่องจากมาตรการสุขอนามัยและสุขอนามัยพืช (Sanitary and Phytosanitary Measures - SPS) และกฎหมาย เป็นสิ่งสำคัญในการป้องกัน ควบคุมความปลอดภัยทางชีวภาพ แต่ก็อาจเป็นอุปสรรคทางการค้าได้เช่นกัน หากไทยไม่สามารถปฏิบัติให้สอดคล้องกับข้อกำหนดของคู่ค้า ด้วยเหตุนี้ ไทยจำเป็นต้องกำหนดยุทธศาสตร์ SPS และมีกฎหมายที่ครอบคลุมในการยกระดับมาตรฐานการผลิตภายในประเทศ การจัดการสุขภาพสัตว์ รวมทั้งการส่งเสริมความร่วมมือด้านวิชาการปศุสัตว์ให้เข้าถึงเกษตรกร เพื่อใช้ประกอบการเจรจาการค้าเพื่อให้สินค้าปศุสัตว์ไทยแข่งขันได้และเข้าถึงตลาดในประเทศคู่ค้าได้อย่างยั่งยืน

แนวทางการจัดทำ FTA ของไทยในอนาคต ควรใช้มาตรฐาน SPS – WTO ในการเจรจาการค้ากับประเทศคู่ค้า โดยใช้ประโยชน์จากบทบัญญัติ SPS ของความตกลง FTA ระหว่างกัน ได้แก่ 1) ใช้เวทีคณะทำงาน SPS ภายใต้ FTA ในการแก้ไขปัญหาด้าน SPS และปรับปรุงขั้นตอนการกักกันระหว่างกัน ปรับการทำงานเป็นแบบเชิงรุก เพื่อหารือและแก้ไขประเด็นอุปสรรค SPS ที่ผู้ส่งออกไทยกำลังประสบปัญหา 2) ประเทศไทยควรมุ่งหลักการค้าความเท่าเทียมและการยอมรับร่วม (Equivalence) ให้ประเทศคู่เจรจายอมรับมาตรฐานหรือกระบวนการตรวจสอบของไทยว่าเทียบเท่ามาตรฐานสากลและของคู่ค้า ดังนั้น ไทยควรรวบรวมข้อมูลเชิงวิทยาศาสตร์และมาตรฐานการผลิตเพื่อเจรจาให้รับรองมาตรการ SPS ของไทย 3) ผลักดันการใช้มาตรการแบ่งเขตและปลอดโรคในกรณีโรคระบาดสัตว์ ตามมาตรฐานองค์การสุขภาพสัตว์โลก (WOAH) แทนการห้ามนำเข้าสินค้าทั้งประเทศ 4) การพัฒนาระบบจัดการสุขภาพสัตว์ให้เข้มแข็ง จะสามารถ สร้าง Branding “ปลอดโรค ปลอดภัย” ให้สินค้าปศุสัตว์ของไทยในตลาดโลก 5) ยกระดับกฎหมายด้านสุขภาพสัตว์และอาหารปลอดภัยให้สอดคล้องกับมาตรฐานสากลมากขึ้น เพื่อเพิ่มความเชื่อมั่นให้ประเทศคู่ค้าและผู้บริโภค 6) การสนับสนุนความร่วมมือระดับภูมิภาคและพหุภาคี ประเทศไทยควรมีความร่วมมือกับประเทศอาเซียนอื่น ๆ ซึ่งการแลกเปลี่ยนข้อมูลและประสบการณ์ระหว่างประเทศสมาชิก ช่วยให้ไทยสามารถปรับปรุงมาตรการ SPS ของตนให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น ทำให้ไทยมีเสียงเจรจาที่หนักแน่นขึ้นในเวทีระหว่างประเทศ และช่วยลดอุปสรรคทางการค้าร่วมกันได้ และ 7) เสริมสร้างความเข้มแข็งกลุ่มเกษตรกรรายย่อยในรูปแบบสหกรณ์ เพื่อเพิ่มความสามารถในการต่อรองทางการค้า ทั้งนี้ การเจรจาภายใต้มาตรการ SPS ภายใต้ FTA กับประเทศคู่ค้าควรเป็นร่วมมือกันส่งเสริมการค้าสินค้าเกษตรอย่างปลอดภัย โดยส่งเสริมการประสานมาตรฐานสากลและทบทวนขั้นตอนตรวจสอบกักกันให้อยู่บนพื้นฐานความจำเป็นและไม่เป็นอุปสรรคทางการค้าเกินควร ซึ่งการเจรจา SPS ไม่ใช่การผ่อนปรนมาตรฐานความปลอดภัย แต่คือการสร้างความเข้าใจและความเชื่อมั่นระหว่างกันเพื่ออำนวยความสะดวกทางการค้าไปพร้อมกับรักษาความปลอดภัยทางชีวภาพ ซึ่งแนวทางที่เสนอข้างต้น สามารถใช้ประกอบการพิจารณาจัดทำนโยบายและแนวทางการเจรจาภายใต้กรอบ FTA เพื่อยกระดับปศุสัตว์ไทยสู่มาตรฐานสากลและเกษตรกรไทยได้ประโยชน์จากการค้าเสรีอย่างแท้จริง

กิตติกรรมประกาศ

ข้าพเจ้าขอกราบขอบพระคุณคุณพ่อคุณแม่ ที่เป็นกำลังใจและแรงสนับสนุนสำคัญในการศึกษาและทำงานวิชาการครั้งนี้ รวมถึงเพื่อนร่วมงานและผู้ร่วมทำวิจัยทุกท่านที่คอยให้ความช่วยเหลือและคำแนะนำอย่างต่อเนื่อง

นอกจากนี้ ขอขอบคุณเจ้าหน้าที่กองความร่วมมือด้านการปศุสัตว์ระหว่างประเทศ กองควบคุมอาหารและยาสัตว์ สำนักพัฒนาระบบและรับรองมาตรฐานสินค้าปศุสัตว์ และกองสารวัตรและกักกัน รวมทั้งหน่วยงานภายนอก ได้แก่ ฝ่ายพาณิชย์ สถานเอกอัครราชทูตนิวซีแลนด์ประจำประเทศไทย และฝ่ายเกษตร สถานเอกอัครราชทูตออสเตรเลียประจำประเทศไทย ที่ให้ความร่วมมือและการสนับสนุนข้อมูลอันมีคุณค่า จนทำให้การศึกษานี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยดี

เอกสารอ้างอิง

- Australian Government. [Online]. Federal Register of Legislation. Available source: <https://www.legislation.gov.au/>, August 28, 2025.
- Center for Community Health and Development. 2017. Section 14. SWOT Analysis: Strengths, Weaknesses, Opportunities, and Threats. Center for Community Health and Development, the University of Kansas. Available source: <http://ctb.ku.edu/en/table-of-contents/assessment/assessing-community-needs-and-resources/swot-analysis/main>, August 28, 2025.
- Codex Alimentarius. 2025. International Food Standard. Available source: <https://www.fao.org/fao-who-codexalimentarius/en/>, August 28, 2025.
- Department of Agriculture, Fisheries and Forestry. 2025. Animal Risk Analyses. Australian Government: Available source: <https://www.agriculture.gov.au/biosecurity-trade/policy/risk-analysis/animal>, August 28, 2025.
- Ministry for Primary Industries. 2025. Available source: Import <https://www.mpi.govt.nz/import>, August 28, 2025.
- Parliamentary Counsel Office. [Online]. New Zealand Regulation. Available source: <https://legislation.govt.nz/>, August 28, 2025.
- World Organisation for Animal Health. 2025. Foot and Mouth Diseases <https://www.woah.org/en/disease/foot-and-mouth-disease/#ui-id-2>, August 28, 2025.
- เสาวลักษณ์ ศุภกมลเสนีย์. 2561. ความรู้ความเข้าใจมาตรการสุขอนามัยและสุขอนามัยพืช (Sanitary and Phytosanitary Measure : SPS)” กองนโยบายมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหาร ณ สถาบันเกษตรวิชาการ. แหล่งที่มา: <https://www.kst.go.th/uploads/files/KUle81535083251.pdf>, 12 สิงหาคม 2568.
- กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ. 2566ก. ภาพรวมสถานะการเจรจาจัดทำ FTA ของไทย (ณ กันยายน 2566). แหล่งที่มา:<https://www.dtn.go.th/th/content/categories/detail/id/28/cid/825/iid/14431>, 28 สิงหาคม 2568.
- กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ. 2568ก. Overview: Thailand-Australia Free Trade Agreement (TAFTA). แหล่งที่มา:<https://www.dtn.go.th/th/content/categories/detail/id/28/cid/854/iid/14108>, 28 สิงหาคม 2568.

กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ. 2568ข. Overview: Thailand - New Zealand Closer Economic Partnership(TNZCEP).แหล่งที่มา:<https://www.dtn.go.th/th/content/categories/detail/id/28/cid/855/iid/14109>, 28 สิงหาคม 2568.

กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ. ม.ป.ป.ก.. เว็บไซต์การเจรจา FTAs. แหล่งที่มา: <https://www.dtn.go.th/th/content/categories/index/id/28>, 28 สิงหาคม 2568.

กรมปศุสัตว์. 2567ก. วิสัยทัศน์ พันธกิจ ภารกิจ และค่านิยม (ยุทธศาสตร์กรมปศุสัตว์ พ.ศ.2566-2570). แหล่งที่มา: <https://www.dld.go.th/webnew/index.php/about-dld/vision-mission>, 28 สิงหาคม 2568.

กรมศุลกากร. ม.ป.ป.ก.. ความสำคัญและความเปลี่ยนแปลงของ FTA. แหล่งที่มา: https://www.customs.go.th/content_with_menu1_group_link.php?ini_content=fta_and_wto_160809_01&ini_menu=menu_interest_and_law_160421_01&ini_content_group=usage_fta_and_wto_01&lang=th&left_menu=menu_fta_and_wto, 28 สิงหาคม 2568.

กระทรวงการต่างประเทศ. 2565. องค์การการค้าโลก (World Trade Organization: WTO). แหล่งที่มา: <https://www.mfa.go.th/th/content/5d5bcc2715e39c306000a368?cate=5d5bcb4e15e39c3060006872>, 28 สิงหาคม 2568.

กองควบคุมอาหารและยาสัตว์. 2565. กฎหมาย. แหล่งที่มา: <https://afvc.dld.go.th/webnew/index.php/th/law-dld>, 12 สิงหาคม 2568.

กองควบคุมอาหารและยาสัตว์. 2568ก. สอบถาม. กรมปศุสัตว์, 12 สิงหาคม 2568.

กองความร่วมมือด้านการปศุสัตว์ระหว่างประเทศ. 2568. สอบถาม. กรมปศุสัตว์, 12 สิงหาคม 2568.

กองสารวัตรและกักกัน. 2568ก. สอบถาม. กรมปศุสัตว์, 12 สิงหาคม 2568.

กองสารวัตรและกักกัน. ม.ป.ป.. กฎหมายด้านปศุสัตว์. แหล่งที่มา: <https://aqi.dld.go.th/webnew/index.php/th/lawdld-menu>, 12 สิงหาคม 2568.

กองอาหาร. ม.ป.ป.. กฎหมายอาหาร. สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา กระทรวงสาธารณสุข. แหล่งที่มา: <https://food.fda.moph.go.th/food-law/category/food-act-be2522>, 12 กันยายน 2568.

คณะผู้แทนถาวรไทยประจำองค์การการค้าโลก และองค์การทรัพย์สินทางปัญญาโลก. ม.ป.ป.. รู้จัก WTO. แหล่งที่มา:<https://www.pmtw.moc.go.th/aboutwto#:~:text=%E0%B8%AB%E0%B8%A5%E0%B8%B1%E0%B8%81%E0%B8%81%E0%B8%B2%E0%B8%A3%E0%B8%AA>

%E0%B8%B3%E0%B8%84%E0%B8%B1%E0%B8%8D%E0%B8%82%E0%B8%AD%E0%B8%87%20WTO, 12 สิงหาคม 2568.

มาลัย กรแก้วสมนึก. ม.ป.ป.. ความรู้ความเข้าใจองค์การการค้าโลก (WTOX และเขตการค้าเสรี (FTA). สำนักพัฒนาความรู้กรมพหุทางการค้า. แหล่งที่มา : file:///C:/Users/user/Desktop/%E0%B9%80%E0%B8%AD%E0%B8%81%E0%B8%A%E0%B8%B2%E0%B8%A3%E0%B8%AD%E0%B9%89%E0%B8%B2%E0%B8%87%E0%B8%AD%E0%B8%B4%E0%B8%87/wto%20%E0%B9%81%E0%B8%A5%E0%B8%B0%20fta.pdf, 12 สิงหาคม 2568.

ราชกิจจานุเบกษา. ม.ป.ป.. แหล่งที่มา: <https://ratchakittha.soc.go.th/>, 12 สิงหาคม 2568.

สถานเอกอัครราชทูตนิวซีแลนด์ ประจำประเทศไทย. 2568. สอบถาม, 12 สิงหาคม 2568.

สถานเอกอัครราชทูตออสเตรเลีย ประจำประเทศไทย. 2568. สอบถาม, 12 สิงหาคม 2568.

สำนักกฎหมาย. 2568. พระราชบัญญัติ. กรมปศุสัตว์. แหล่งที่มา: <https://legal.dld.go.th/P15.html>, 12 สิงหาคม 2568.

สำนักกฎหมาย. ม.ป.ป.. พระราชบัญญัติ. กรมปศุสัตว์. แหล่งที่มา: <https://legal.dld.go.th/P15.html>, 12 กันยายน 2568.

สำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ. ม.ป.ป.ก.. SPS. แหล่งที่มา: <https://spsthailand.acfs.go.th/th/sps>, 28 สิงหาคม 2568.

สำนักพัฒนาระบบและรับรองมาตรฐานสินค้าปศุสัตว์. 2568ก. สอบถาม. กรมปศุสัตว์, 12 สิงหาคม 2568.